

Asia: VN/27085/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

YLEISTÄ LAKILUONNOKSESTA

Ulosottolaitos pitää lakiesityksen tavoitteita perusteltuina ja kannatettavina. Esityksellä vahvistetaan viranomaisten edellytyksiä ennakoida ja torjua vakavaa rikollisuutta sekä turvallisuusuhkia muuttuneessa toimintaympäristössä. Uhkaperusteinen rikostiedustelu edistää poliisin toiminnan vaikuttavuutta sekä tukee resurssien tehokasta ja tarkoituksenmukaista kohdentamista.

ULOSOTTOVIRANOMAISEN TIETOJEN LUOVUTTAMINEN POLIISILLE

Ulosottolaitos esittää arvioitavaksi, onko jatkovalmistelussa aiheellista selvittää, edellyttävätkö ehdotetut uhkaperusteista rikostiedustelua koskevat säännökset muutoksia myös ulosottokaassa säädettyihin tiedonluovutussäännöksiin. Eräiden muiden viranomaisten, kuten Rikosseuraamuslaitoksen, Verohallinnon ja ympäristönsuojeluviranomaisten, osalta lakiluonnoksiin on sisällytetty nimenomaiset säännökset tietojen luovuttamisesta poliisille ehdotetussa poliisilain 5 b luvun 3 §:ssä tarkoitettujen uhkien torjumiseksi tai rikosten estämiseksi.

Ulosottoviranomaisen oikeudesta luovuttaa tietoja muille viranomaisille säädetään ulosottokaassa (UK). Tietojen luovuttaminen voi tapahtua joko toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä (UK 3:70) tai ulosottomiehen omasta aloitteesta (UK 3:72). Lisäksi tietojen luovuttamiseen sovelletaan ulosottokaaren 3 luvun 73 §:ssä säädettyjä rajoituksia.

Ulosottokaaren 3 luvun 70 §:n 1 momentin nojalla ulosottoviranomainen saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa pyynnöstä poliisille vastaajan tunnist- ja yhteystietoja sekä taloudellista asemaa ja toimintaa koskevia välttämättömiä tietoja rikosten selvittämistä, esitutkintaa, syyteharkintaa ja tuomioistuinkäsittelyä varten. Lisäksi tietoja voidaan luovuttaa törkeiden rikosten ennalta estämiseksi. Törkeällä rikoksella tarkoitetaan pykälässä rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä kuukautta vankeutta.

Ulosottokaaren 3 luvun 72 §:n 1 momentin mukaan ulosottomies saa omasta aloitteestaan luovuttaa tietoja poliisille 70 §:ssä säädettyä tarkoitusta varten, jos tiedot ovat välttämättömiä kyseisen viranomaisen tehtävän hoitamiseksi ja on syytä epäillä, että vastaaja tai sivullinen on saattanut syyllistyä virallisen syytteen alaiseen ulosottomenettelyssä tehtyyn rikokseen, täytäntöönpanon tulosta olennaisesti vaarantavaan rikokseen, kirjanpitorikokseen tai muuhun rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä kuukautta vankeutta.

Ulosottolaitos toteaa, että ulosottoviranomaisella on oikeus luovuttaa poliisille tietoja vain edellä yksilöidyissä tilanteissa. Ulosottokaaressa ei ole säädetty tietojen luovuttamisesta pelkästään uhan torjumiseksi ilman konkreettista rikosepäilyä. Käytännössä vakaviin turvallisuusuhkiin tai järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyvät ilmiöt tulevat kuitenkin tyypillisesti ensin rikostorjuntaviranomaisten tietoon, ja tilanteet, joissa ulosottoviranomaisella olisi tällaisia uhkatietoja luovutettavaksi poliisille, ovat erittäin harvinaisia.

RIKOSTIEDUSTELUTIETOJEN LUOVUTTAMINEN MUILLE VIRANOMAISILLE

Ehdotetun poliisilain uuden 5 b luvun 15 §:n 1 momentin mukaan poliisi voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa rikostiedustelukeinoin hankittuja tietoja oma-aloitteisesti tai pyynnöstä viranomaiselle, jolla on toimivalta toteuttaa uhan torjumiseksi tarvittava toimenpide, jos tietojen luovuttaminen on välttämätöntä uhan torjumiseksi.

Ulosottolaitoksen käsityksen mukaan se ei lähtökohtaisesti ole säännöksessä tarkoitettu uhkien torjuntaviranomainen. Rikostiedustelukeinoilla hankittujen tietojen luovuttaminen ulosottoviranomaiselle ei ole mahdollista muidenkaan voimassa olevien tai ehdotettujen säännösten nojalla. Tietoja koskee lisäksi vahva käyttötarkoitussidonnaisuuden vaatimus.

Ulosottolaitos tuo yleisenä huomiona esiin roolinsa rikostorjunnan kokonaisuudessa rikostuomioiden ja turvaamistoimien täytäntöönpanoviranomaisena. Ulosottoimen toimintaedellytyksillä ja viranomaisten välisen tiedonvaihdon toimivuudella on yleisellä tasolla merkitystä rikostorjuntaketjun toimivuuden kannalta. Edellä esitetty todetaan tiedoksi eikä se sisällä kannanottoa ehdotetun sääntelyn muuttamistarpeeseen tai sisältöön.

Salo Emmi

Ulosottolaitos - valtakunnanvoudin kanslia, kehittämis- ja ohjausyksikkö